

Załącznik do Uchwały
Rady Powiatu Cieszyńskiego
Nr .....
z dnia ..... r.

Powiatowy Program
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2015-2020

Cieszyn 2015

SPIS TREŚCI :

I. Wstęp	3
II. Wykaz aktów prawnych	4
III. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie	4
IV. Zadania samorządów terytorialnych, służb społecznych oraz organizacji pozarządowych w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	11
V. Cele, założenia oraz adresaci Programu	15
VI. Formy realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ...	15
VII. Obszary, kierunki działań oraz wskaźniki realizacji Programu	19
VIII. Przewidywane efekty realizacji programu oraz zasady finansowania i monitorowania	23

I. WSTĘP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. wskazuje, że kobieta i mężczyzna mają równe prawa m. in. w życiu rodzinnym. Szczególną ochroną Rzeczpospolita Polska obejmuje prawa dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Ponadto nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu, Państwo ma dbać o dobro rodziny poprzez uwzględnienie go w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Jedną z trudnych sytuacji społecznych jest występująca przemoc w rodzinie.

Preambuła do ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazuje na fakt, iż przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności.

Ustawa ta definiuje pojęcie **przemoc w rodzinie** jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub wspólnie gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Realizując obowiązek wynikający z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie opracowało Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015 – 2020, zwany dalej Programem. Program zgodny jest ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Cieszyńskim na lata 2007 – 2020, cel główny: Przeciwdziałanie marginalizacji oraz kompleksowe rozwiązywanie problemów w obszarze pomocy społecznej, cel strategiczny 1: Stworzenie systemu wsparcia rodziny.

W Programie tym wskazano konieczność kontynuowania działań informacyjnych, profilaktycznych, specjalistycznej pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a także prowadzenia terapii ze sprawcami przemocy.

Program jest kontynuacją działań podjętych w ramach realizacji programu na lata 2011-2016. Istotnym elementem Programu jest koordynacja działań podejmowanych przez Powiat na rzecz osób doświadczających przemocy oraz sprawców przemocy. Podejmowane dotychczas działania potwierdzają ich skuteczność zarówno w sferze udzielania profesjonalnej pomocy jak również w sferze działań prewencyjnych. Podstawę programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie z którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji.

Zadaniem Programu jest wprowadzenie w życie działań mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także upowszechnienie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc w rodzinie.

II. WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

1. ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.);
2. ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2015r., poz. 163);
3. ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. j. Dz. U. z 2012r., poz. 788 z późn. zm.);
4. ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2012r., poz. 1356 z późn. zm.);
5. ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2012r., poz. 124);
6. ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2015r., poz. 332).
7. ustawę z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2013 r. poz. 595 z późn. zm.);
8. ustawę z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.);
9. ustawę z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (t. j. Dz. U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687 z późn. zm.);
10. ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
11. ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.);
12. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 118 z późn. zm.);
13. uchwałę nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (M.P. 2014, poz. 445)

III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, iż jest intencjonalna (zamierzone działanie mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary), narusza prawa i dobra osobiste ofiary przemocy, powoduje cierpienie i ból oraz poczucie bezsilności.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy :

1. **Przemoc fizyczna**, np.: popychanie, kopanie, szczypanie, bicie.
2. **Przemoc psychiczna**, np.: wyśmiewanie poglądów, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, ograniczenia snu i pożywienia, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, odmowa uczuć, szacunku czy własnego zdania, wymuszanie posłuszeństwa, upokarzanie, zawstydzanie.
3. **Przemoc seksualna**, np.: gwałt, wymuszanie stosunku lub nieakceptowanych form pożycia seksualnego,
4. **Przemoc ekonomiczna**, np.: okradanie, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej lub świadome nie łożenie na utrzymanie rodziny,

niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka/partnera,

5. **Zaniedbanie** – zaniedbanie emocjonalno-intelektualne, np. brak fizycznego lub słownego wyrażania uczuć, brak wsparcia emocjonalnego lub zaniedbanie fizyczne, np. brak ochrony, nieadekwatna higiena i brak opieki medycznej, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, nieudzielenie pomocy.

Cykle przemocy:

1. **Faza narastania napięcia** – początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe,
2. **Faza ostrej przemocy** – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów nie zwracając uwagi na krzywdę innych,
3. **Faza miodowego miesiąca** – to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej.

Przemoc ukierunkowana jest głównie w stosunku do osób słabych fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości i uzależnionych od sprawcy. Ofiarami przemocy najczęściej zostają dzieci i kobiety. Jednakże coraz częściej zdarza się, że mężczyźni są dotknięci przemocą w rodzinie. Szczególnie narażone na ataki przemocy są osoby niepełnosprawne i ludzie w podeszłym wieku. Bardzo często przemoc związana jest ze spożywaniem przez sprawcę alkoholu lub innych substancji odurzających.

Osoba dotknięta przemocą w rodzinie może korzystać z różnego rodzaju wsparcia, także anonimowo, zatem statystycznie uwzględniana może zostać kilkakrotnie w danych poszczególnych instytucji. Na potrzeby niniejszego Programu zebrano dane dotyczące stosowania procedury „Niebieska Karta” przez Ośrodki Pomocy Społecznej oraz Policję, jak również dane dotyczące rodzaju i liczby postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nie powinno występować. Niestety występuje i bardzo często jest ukrywana przez osoby jej doznające. Osoby dotknięte przemocą w rodzinie z różnych powodów nie chcą ujawniać tego faktu i obciążać sprawców przemocy. Osoby z najbliższego otoczenia także z trudnością decydują się na zgłaszanie podejrzenia występowania przemocy w rodzinie, mimo świadomości rozgrywającego się w pobliżu dramatu. Osoby dotknięte przemocą domową lub osoby im bliskie najczęściej szukają wsparcia w jednostkach pomocy społecznej najbliższej miejsca zamieszkania, tj. w miejskim lub gminnym ośrodku pomocy społecznej.

W celu zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie na terenie powiatu cieszyńskiego, PCPR zebrało dane z gmin w tym zakresie, w tym z ośrodków pomocy społecznej oraz jednostek policji.

Tabela 1 Stosowanie procedury „Niebieska Karta” z podziałem na instytucje

		2012			2013			2014		
		Policja	OPS	Razem	Policja	OPS	Razem	Policja	OPS	Razem
Liczba interwencji domowych		2395	x	x	2553	x	x	2286	x	x
Liczba założonych „Niebieskich Kart” – ogółem		161	266	427	146	268	414	259	362	621
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie - ogółem		235	452	687	191	438	629	317	629	946
w tym:	kobiety	156	252	408	149	277	426	256	391	647
	mężczyźni	13	60	73	15	64	79	35	74	109
	dzieci	66	140	206	27	97	124	26	164	190

Dane zawarte w powyższej tabeli, przekazane przez ośrodki pomocy społecznej oraz Policję wskazują na to, iż coraz więcej osób obejmowanych jest procedurą „Niebieskiej Karty”. Procedura ta pozwala na skuteczniejszą pomoc osobom dotkniętym przemocą.

Tabele 2 i 3 obrazują ilość osób, które doznały przemocy w rodzinie. Rosnąca liczba osób – ofiar przemocy może świadczyć o tym, iż zwiększa się świadomość społeczna zarówno osób, które dotknęła przemoc w rodzinie, jak i świadków przemocy.

Z zebranych danych wynika, iż najmniejsza liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie jest na terenie gminy Istebna i gminy Dębowiec.

Tabela 2 Liczba osób dotkniętych przemocą – dane przekazane przez ośrodki pomocy społecznej z podziałem na gminy

Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie		2012			2013			2014		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
Gmina Brenna	Ogółem	57			51			104		
	w tym:	22	3	32	21	3	27	53	13	38
Gmina Chybie	Ogółem	12			23			27		
	w tym:	10	1	1	21	2	0	23	2	2
Gmina Cieszyn	Ogółem	73			76			86		
	w tym:	57	4	12	61	3	12	67	5	14
Gmina Dębowiec	Ogółem	9			7			18		
	w tym:	9	0	0	7	0	0	14	0	4
Gmina Goleszów	Ogółem	61			46			58		
	w tym:	18	17	26	13	19	15	15	18	24

Gmina Hażlach	Ogółem	33			21			28		
	w tym:	22	1	10	21	0	0	20	2	6
Gmina Istebna	Ogółem	15			12			13		
	w tym:	14	0	1	10	2	0	12	1	0
Gmina Skoczów	Ogółem	40			45			84		
	w tym:	26	4	10	35	3	7	62	6	16
Gmina Strumień	Ogółem	34			44			65		
	w tym:	20	3	11	28	3	13	39	2	24
Gmina Ustron	Ogółem	72			63			54		
	w tym:	21	22	29	21	26	16	17	17	20
Gmina Wisła	Ogółem	7			14			37		
	w tym:	4	3	0	12	2	0	28	4	5
Gmina Zebrzydowice	Ogółem	39			35			56		
	w tym:	29	2	8	27	1	7	41	4	11

Tabela 3 Liczba osób dotkniętych przemocą – dane przekazane przez jednostki Policji

Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie		2012			2013			2014		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
Komenda Powiatowa Policji w Cieszynie – gmina Cieszyn	Ogółem	30			47			53		
	w tym:	28	1	1	38	3	6	48	2	3
Komisariat Policji w Strumieniu – gminy Strumień, Chybie	Ogółem	16			19			41		
	w tym:	16	0	0	17	2	0	37	4	0
Komisariat Policji w Skoczowie – gminy Skoczów, Brenna, Dębowiec	Ogółem	42			31			77		
	w tym:	34	5	3	27	2	2	69	8	0
Komisariat Policji w Ustroniu – gminy Ustron i Golezów	Ogółem	42			32			17		
	w tym:	26	1	15	22	3	7	15	0	2
Komisariat Policji w Wiśle – gminy Wisła, Istebna	Ogółem	42			32			71		
	w tym:	18	4	20	22	4	6	40	14	17
Komisariat Policji w Zebrzydowicach – gminy Zebrzydowice, Hażlach	Ogółem	63			30			58		
	w tym:	34	2	27	23	1	6	47	7	4

Na terenie powiatu cieszyńskiego, wśród osób dotkniętych przemocą przeważająca część stanowią kobiety. Wśród osób dotkniętych przemocą więcej jest dzieci niż kobiet, co wynika najprawdopodobniej z wielodzietności rodzin dotkniętych przemocą.

W roku 2012 spośród prawie 700 osób będących ofiarami przemocy domowej, 60 % stanowiły kobiety, dzieci – 30 %, a mężczyźni – 10 %. W roku 2013 spośród ponad 600 osób, prawie 68 % to były kobiety, dzieci – 20 %, a mężczyźni – 12 %. W roku 2014 z prawie 1000 osób dotkniętych przemocą, około 69 % stanowią kobiety, 20 % - dzieci, natomiast mężczyźni jedynie 11 %.

Przemoc w rodzinie najczęściej jest określana jako znęcanie się nad rodziną. Zgodnie z art. 207 § 1 k.k. kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności (...)

Sąd Najwyższy wielokrotnie precyzował w swoich orzeczeniach sposób rozumienia tego pojęcia „znęcania się”. Istota przestępstwa określonego w art. 207 § 1 k.k. polega na jakościowo innym zachowaniu się sprawcy względem pokrzywdzonego, jakże odmiennym od przypadków znieważania, naruszenia nietykalności cielesnej itp.

Zachowanie się sprawcy przemocy w rodzinie może zostać zakwalifikowane jako znęcanie się, jeżeli:

- istnieje przewaga po stronie sprawcy nad ofiarą – fizyczna, psychiczna, ekonomiczna, społeczna itp.;
- jest umyślne i dokonane z zamiarem bezpośrednim, nie jest bowiem możliwe wzajemne znęcanie się małżonków;
- ofiara nie może się przeciwstawić, bądź może to uczynić w niewielkim stopniu; znęcanie się jest niezależne od tego, czy pokrzywdzony, nad którym sprawca znęca się, sprzeciwia się mu i próbuje się bronić, czy też nie, a stosowane środki obronne nie odbierają działania sprawcy cech przestępstwa;
- zachowanie się sprawcy jest systematyczne, zwarte czasowo i miejscowo, a przede wszystkim dotkliwe i poniżające w eskalacji ponad miarę i cel przewidziany w pojedynczych czynnościach naruszających różne dobra chronione prawem, np. nietykalność ciała, godność osobistą, mienie;
- zachowanie z reguły jest wieloczynnościowe.

Jednakże zachowanie się osoby stosującej przemoc w rodzinie może nie wyczerpywać znamion przestępstwa z art. 207 § 1 k.k., ale może wyczerpywać jednostkowo znamiona przestępstw określonych w innych artykułach kodeksu karnego, np. ciężki uszczerbek na zdrowiu, naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, groźbę karalną, zmuszenie, przestępstwo zgwałcenia, obcowanie płciowe z małoletnim, rozpijanie małoletniego, uchylanie się od płacenia alimentów, naruszenie nietykalności.

Liczbę postępowań przygotowawczych związanych z przemocą domową na terenie powiatu cieszyńskiego obrazuje tabela 4.

Tabela 4 Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy w rodzinie (dane przekazane przez jednostki Policji)

Rodzaj postępowania	Wszczęte			Umorzone			Zakończone sporządzeniem aktu oskarżenia		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Znęcanie się nad rodziną (art. 207 k.k.)	98	91	95	31	36	29	36	30	49
Ciężki uszczerbek na zdrowiu (art. 156 k.k.)	1	1	1	1	1	0	0	0	1
Naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia (art. 157 k.k.)	35	19	37	12	11	18	20	11	17
Groźba karalna (art. 190 k.k.)	25	15	20	18	9	6	10	6	13
Zmuszenie (art. 191 k.k.)	2	1	1	1	0	0	1	1	1
Przestępstwo zgwałcenia (art. 197 k.k.)	2	4	5	1	3	4	1	1	0
Obcowanie płciowe z małoletnim (art. 200 k.k.)	0	5	7	0	3	4	0	2	3
Rozpijanie małoletniego (art. 208 k.k.)	1	0	1	0	0	1	1	0	0
Uchylenie się od płacenia alimentów (art. 209 k.k.)	94	130	100	38	34	25	70	89	57
Naruszenie nietykalności (art. 217 k.k.)	0	2	0	0	1	0	0	1	0

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, iż najwięcej aktów oskarżenia związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie zostało sporządzonych za przestępstwa dotyczące uchylenia się od płacenia alimentów oraz znęcania się nad rodziną. Dość często akty oskarżenia dotyczyły naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, a także gróźb karalnych. Pojedyncze postępowania zakończone sporządzeniem aktu oskarżenia dotyczyły obcowania płciowego z małoletnim, zmuszenia i ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.

Dane zawarte w tabeli 4 jednoznacznie wskazują, iż osoby pokrzywdzone korzystają z pomocy, w tym Policji, zgłaszają się do jednostek Policji i korzystają z możliwości ukarania sprawcy, a zatem są świadomi swoich praw.

Jednakże pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie to nie tylko zeznania w jednostce Policji, założenie „Niebieskiej Karty”. Niezbędna jest pomoc psychologiczna, prawna, a także nierzadko pomoc w postaci tymczasowego schronienia. Na terenie powiatu cieszyńskiego osoby dotknięte przemocą domową mogą skorzystać ze schronienia w Powiatowym Ośrodku Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie. Ośrodek ten świadczy również pomoc psychologiczną

i prawną. Na terenie Ośrodka działa grupa wsparcia, gdzie osoby pokrzywdzone mogą otrzymać wsparcie emocjonalne.

Tabela 5 Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie

		2012	2013	2014	Razem
Liczba osób korzystających ze schronienia – ogółem		30	58	42	130
w tym:	kobiety	17	26	21	64
	dzieci	13	32	21	66
Liczba osób korzystających z poradnictwa w tym:	prawne	90	154	246	490
	psychologiczne	102	76	105	283
	grupa wsparcia dla kobiet	20	29	36	85

Dane zawarte w tabeli 5 wskazują na potrzebę funkcjonowania ośrodka dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie na terenie powiatu cieszyńskiego. W latach 2012-2014 Ośrodek zapewnił schronienie 130 osobom. Jednocześnie kilkaset osób skorzystało ze specjalistycznego poradnictwa. 85 kobiet uczęszczało na spotkania grupy wsparcia.

Pomoc rodzinie, w której jest przemoc obliuguje również do prowadzenia działań wobec sprawców. Ta część wsparcia dla rodziny przemocowej jest najtrudniejsza do zrealizowania, bowiem przyznanie się do stosowania przemocy wobec najbliższych osób jest bardzo trudne. Powiat cieszyński oferuje co roku możliwość uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Warunkiem koniecznym jest uznanie faktu stosowania przemocy w rodzinie przez sprawcę i chęć zmiany.

Tabela 6 Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie

	2012	2013	2014	Razem
Liczba edycji programu	1	1	1	3
Liczba uczestników	13	12	12	37
Liczba osób, które ukończyło program	7	7	6	20

Z danych zawartych w tabeli 6 wynika, iż co roku zgłasza się kilkanaście osób chętnych do zmiany sytuacji. W latach 2012-2014 w programie korekcyjno-edukacyjnym uczestniczyło 37 osób, a 20 z nich ukończyło program.

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania. To, zdaniem specjalistów, rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce. Wymaga podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania. Dlatego też realizacja

programów przeciwdziałania przemocy powinna uwzględniać działania w sferze: prewencji, prawa, zdrowia, edukacji i pracy socjalnej.

Z przeprowadzonej analizy danych wynika, iż na terenie naszego Powiatu występuje przemoc domowa. Jej ofiarami głównie są kobiety i dzieci. Problem przemocy w rodzinie, w większości gmin, jest problemem, który ulega nasileniu. Osoby dotknięte przemocą w rodzinie rzadko decydują się na podjęcie radykalnych kroków w celu zmiany swojej sytuacji. Przedstawione dane wskazują na konieczność prowadzenia przede wszystkim działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych. Działania te powinny zmierzać do podnoszenia świadomości społecznej, dotyczącej również ewentualnych możliwości wsparcia.

IV. ZADANIA SAMORZĄDÓW TERYTORIALNYCH, SŁUŻB SPOŁECZNYCH ORAZ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W DZIEDZINIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Zgodnie z zapisami *ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

1. poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
2. interwencji kryzysowej i wsparcia;
3. ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
4. zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
5. badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
6. zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

1. opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;

2. opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1. tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
2. opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Środki na realizację i obsługę w/w zadań zapewnia budżet państwa.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, gmina powinna udzielić schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania osobie tego pozbawionej. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca noclegowego. Do zadań z zakresu pomocy społecznej dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez powiat należy prowadzenie specjalistycznego poradnictwa oraz ośrodków interwencji kryzysowej. Ośrodki interwencji kryzysowej udzielają pomocy w różnorodnych sytuacjach, od kryzysów normatywnych do ostrych kryzysów sytuacyjnych, takich jak próba samobójcza, śmierć bliskiej osoby czy zdrada. Ośrodki interwencji kryzysowej wykorzystywane są również w przypadku specyficznych zagrożeń, takich jak klęski żywiołowe: trzęsienia ziemi, powódzie.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach *ustawy o pomocy społecznej* lub *ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*.

Ponieważ związek nadużywania alkoholu z występowaniem przemocy w rodzinie jest niezaprzeczalny, ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, nakłada na gminy obowiązek prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, udziela się pomocy psychologicznej i prawnej. Zadania te winne zostać wpisane w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych. Na realizację tego programu gmina przeznacza środki z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu. W przypadku gdy aktem przemocy towarzyszy picie alkoholu należy powiadomić gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, która zgodnie z prawem wzywa osobę nadużywającą alkoholu i stosującą przemoc na rozmowę ostrzegawczą, informującą o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy wobec bliskich, udziela wsparcia socjalnego, psychologicznego, prawnego osobom poszkodowanym, informuje członków rodzin o możliwościach szukania pomocy w zakresie problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie, prowadzi dokumentację przypadku, a w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania.

Ponadto ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nałożyła na wszystkie osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły

podejrzanie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie obowiązek prawny niezwłocznego zawiadomienia policji lub prokuratora.

Zadania innych służb i instytucji

Policja

Do podstawowych zadań policji należy m.in:

1. ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
2. inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.
3. wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Działania chroniące osoby dotknięte przemocą w rodzinie podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem i polegają m.in.

- podejmowaniu interwencji,
- na sporządzeniu dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymaniu osób stosujących przemoc w rodzinie (w zależności od okoliczności),
- wszczęciu postępowania przygotowawczego przeciwko osobie stosującej przemoc w rodzinie w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- wnioskowanie do prokuratury o zastosowanie środków zapobiegawczych.

Osoby wzywające policję mają prawo m.in. do uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa, wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy, zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Prokuratura

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wnioski o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wnioski osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo, prokuratura prowadzi bądź nadzoruje prowadzone przez policję postępowanie przygotowawcze dotyczące przemocy w rodzinie.

W uzasadnionym przypadku prokuratura może zastosować środek zapobiegawczy wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie, np.:

- poręczenie majątkowe
- poręczenie społeczne
- dozór policyjny
- nakaz opuszczenia przez oskarżonego lokalu mieszkalnego
- zakaz opuszczania kraju.

Prokuratura może nakazać oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego

przestępstwa groził. W postępowaniu przygotowawczym środek ten stosuje się na wniosek policji albo z urzędu.

Służby zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, czy psychicznego. Pomoc ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, obejmuje:

- poinformowanie osoby, co do których istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie o istniejących możliwościach skorzystania z pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała powstałych wskutek użycia siły psychicznej,
- powiadomienie organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa stwierdzonego podczas badania lekarskiego (podejrzenia wykorzystywania seksualnego, ciężkie obrażenia ciała).

Oświata

Ustawa o systemie oświaty zobowiązuje szkoły do wspomagania wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej. Rola szkoły w systemie ochrony dziecka jest znacząca. Nauczyciele mają możliwość regularnego obserwowania funkcjonowania dziecka oraz zmian w jego zachowaniu. Pedagog i psycholog szkolny ma możliwość zdiagnozowania sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka.

Pomoc w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 roku życia jest ofiarą przemocy lub przestępstwa obejmuje następujące kroki:

- przeprowadzenie rozmowy z osobą doznającą przemocy, w warunkach gwarantujących jej bezpieczeństwo, swobodę wypowiedzi i poszanowania godności,
- diagnoza sytuacji i potrzeb osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udzielenie kompleksowych informacji osobie pokrzywdzonej oraz jej rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach udzielenia pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, a także jej rodziny,
- zorganizowanie niezwłocznego dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

Organizacje pozarządowe

Informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych powinna być dostępna w każdej gminie, w przychodni, poradni, szkole, komisariacie, itp. Organizacje pozarządowe w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie organizują telefony zaufania, punkty informacyjno - konsultacyjne, ośrodki pomocy, schroniska, hostele, świetlice dla dzieci, pomoc prawną i psychologiczną, grupy wsparcia i grupy psychoedukacyjne.

V. CELE, ZAŁOŻENIA ORAZ ADRESACI PROGRAMU

Celem głównym Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie powiatu cieszyńskiego.

Z powyższego celu głównego wynikają **cele szczegółowe**:

1. zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Dążąc do zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, aby zrealizować cele ustawowe, w tym cele zawarte w Programie, określone zostały obszary oraz kierunki działań, a także grupy adresatów Programu:

1. **Profilaktyka i edukacja społeczna** - obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.
2. **Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie** – obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. **Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie** – obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.
4. **Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie** – obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Każde z działań we wskazanych w dalszej części Programu obszarach zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Opisano również wskaźniki monitorowania działań.

VI. FORMY REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Ośrodek interwencji kryzysowej

Ośrodki interwencji kryzysowej udzielają pomocy w różnorodnych sytuacjach, od kryzysów normatywnych do ostrych kryzysów sytuacyjnych, takich jak próba samobójcza, śmierć bliskiej osoby czy zdrada. Ośrodki służą pomocą również w przypadku nadzwyczajnych zagrożeń takich jak: stan klęski żywiołowej, awaria techniczna, katastrofa naturalna, wypadek masowy, stan

wyjatkowy lub stan wojenny. Profesjonalna pomoc udzielana w trakcie interwencji kryzysowej ogranicza bezpośrednie skutki kryzysu oraz zapobiega skutkom w odległej przyszłości.

Interwencja kryzysowa może przebiegać w różnych formach:

- kontaktu telefonicznego;
- bezpośredniego kontaktu w ośrodku interwencji kryzysowej;
- interwencji w miejscu zamieszkania lub przebywania osoby w kryzysie.

Ośrodki interwencji kryzysowej zazwyczaj prowadzą miejsca hostelowe dla osób dotkniętych kryzysem, w tym przemocą w rodzinie.

Powstanie ośrodka interwencji kryzysowej jest zapisane w strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Cieszyńskim.

Ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Placówki te mają na celu zapewnienie schronienia ofiarom przemocy w rodzinie, bez skierowania i bez względu na dochód, udzielania porad i wsparcia.

W najbliższym sąsiedztwie funkcjonują finansowane ze źródeł rządowych specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, które obejmują swoim działaniem mieszkańców całego województwa śląskiego:

1. Wodzisław Śląski, ul. Wałowa 30, tel. 32 455 60 32
2. Chorzów, ul. 3 Maja 4, tel. 32 345 28 10
3. Świętochłowice, ul. Zubrzyckiego 36, tel. 32 345 21 65

Poradnictwo specjalistyczne

Celem funkcjonowania poradnictwa jest niesienie pomocy osobom doznającym przemocy, poszkodowanym w wyniku zdarzeń losowych, znajdujących się w sytuacjach kryzysu. W skład poradnictwa specjalistycznego wchodzi: poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne i rodzinne.

W ramach konsultacji prawnych prawnik udziela wszelkich porad i informacji, m.in. z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów, prawa cywilnego.

Konsultacje psychologiczne obejmują doradztwo, wsparcie, poradnictwo indywidualne i rodzinne oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych. Zazwyczaj świadczenia poradnictwa specjalistycznego odbywają się w punktach interwencji kryzysowej.

Interdyscyplinarne zespoły ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W skład zespołów interdyscyplinarnych, wchodzi przygotowani do skutecznego zajmowania się problematyką przemocy specjaliści z szerokiego obszaru problemu przemocy. Zadania takiego zespołu to:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, w tym zbieranie i przekazywanie informacji na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, w tym:

- monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, poinformowanie o tym odpowiednich służb,
- kompleksowe zajmowanie się rodzinami, w których dochodzi do przemocy,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- inicjowanie działań zmierzających do podniesienia kwalifikacji osób mających w swojej pracy kontakt z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i osobami stosującymi przemoc w rodzinie – organizowanie szkoleń, konferencji itp.

Formy wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane w na terenie powiatu cieszyńskiego

Na terenie powiatu cieszyńskiego pomocą w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zajmują się takie instytucje i grupy wsparcia, jak:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie Ul. Bobrecka 29, 43-400 Cieszyn, tel. 33 477 71 17 – poradnictwo specjalistyczne, programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie (przygotowanie konkursu i nadzorowanie realizacji), koordynacja działalności merytorycznej i finansowej Powiatowego Ośrodka Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie.
2. Anonimowy telefon zaufania 33 851 29 29 czynny codziennie w godz. 19.00 – 7.00, prowadzony przez Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”.
3. Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie – 43-400 Cieszyn, ul. Mała Łąka 17a (tel. 33 851 29 29), prowadzony na zlecenie Powiatu Cieszyńskiego przez Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”.
4. Punkt Interwencji Kryzysowej – Cieszyn, ul. Ks. Janusza 3 (tel. 33 479 53 54), prowadzony na zlecenie Powiatu Cieszyńskiego przez Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”
5. 12 gminnych/miejskich ośrodków pomocy społecznej

a) GOPS w Brennej	43-438 Brenna, ul. Leśnica 8	tel. 33 853 64 59
b) GOPS w Chybiu	43-520 Chybie, ul. Bielska 61	tel. 33 856 11 45
c) MOPS w Cieszynie	43-400 Cieszyn, ul. Skrajna 5	tel. 33 479 49 00
d) GOPS w Dębowcu	43-426 Dębowiec, ul. Katowicka 3	tel. 33 856 22 42
e) GOPS w Goleszowie	43-440 Goleszów, ul. Cieszyńska 29	tel. 33 479 05 54
f) GOPS w Hażlachu	43-419 Hażlach, ul. Główna 57	tel. 33 856 96 00
g) GOPS w Istebnej	43-470 Istebna 1000	tel. 33 855 62 22
h) OPS w Skoczowie	43-430 Skoczów, ul. Morcinka 18	tel. 33 858 48 09
i) MOPS w Strumieniu	43-246 Strumień, ul. 1-go Maja 18	tel. 33 857 14 60
j) MOPS w Ustroniu	43-450 Ustroń, ul. Konopnickiej 40	tel. 33 854 26 34
k) MOPS w Wiśle	43-460 Wisła, pl. B. Hoffa 3	tel. 33 855 35 53
l) GOPS w Zebrzydowicach	43-410 Zebrzydowice, ul. Ks. Janusza 6	tel. 32 475 51 19

6. Działające przy MOPS/GOPS punkty konsultacyjne ds. przemocy w rodzinie – dokładne informacje we właściwych ośrodkach pomocy społecznej
7. 12 Gminnych/Miejskich Interdyscyplinarnych Zespołów do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działających na terenie gmin
8. 12 gminnych/miejskich komisji rozwiązywania problemów alkoholowych
9. Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego prowadzące poradnictwo rodzinne i w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych – świetlice socjoterapeutyczne, środowiskowe ogniska wychowawcze, świetlice środowiskowe, świetlice terapeutyczne (jako placówki publiczne lub niepubliczne).
10. Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” prowadzi:
  - Dom Matki i Dziecka „Słonecznik” – 43-400 Cieszyn, ul. Dworkowa 8 (tel. 33 858 02 82),
  - Centrum Edukacji Socjalnej – 43-400 Cieszyn, ul. Błogocka 30 (tel. 33 851 44 30),
  - Centrum Profilaktyki Edukacji i Terapii "Kontakt" – 43-400 Cieszyn, ul. Ks. Janusza 3 (tel. 33 479 54 55).
11. Poradnie leczenia uzależnień:
  - Poradnia Leczenia Uzależnień – 43-400 Cieszyn, ul. Mennicza 20 (tel. 33 858 13 86)
  - Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu – 43-430 Skoczów, ul. Katowicka 21 (tel. 33 858 40 37)
  - Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia – 43-430 Skoczów, ul. Katowicka 21 (tel. 33 858 47 31)
12. Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej (Szpital Śląski) w Cieszynie, ul. Bielska 4 (tel. 33 854 92 00), w tym Dzienny Oddział Psychiatryczny.
13. Ośrodek Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepięstwem z siedzibą w Gliwicach (tel. 518 135 318) – Filie na terenie powiatu cieszyńskiego:
  - 43-445 Dzięgielów, ul. Misyjna 8 (tel. 572 193 378),
  - 43-400 Cieszyn, ul. Wyższa Brama 29 (tel. 690 458 724).
14. Jednostki Policji:
  - Komenda Powiatowa Policji – 43-400 Cieszyn, ul. Wojska Polskiego 2 (33 851 62 00),
  - Komisariat Policji – 43-246 Strumień, ul. Ks. Londzina 47 (tel. 33 856 39 10),
  - Komisariat Policji – 43-430 Skoczów, ul. Rzeczna 7A (tel. 33 856 36 10),
  - Komisariat Policji – 43-450 Ustroń, ul. 3-go Maja 21 (tel. 33 856 38 10),
  - Komisariat Policji – 43-460 Wisła, ul. 1-go Maja 44 A (tel. 33 854 97 10),
  - Komisariat Policji – 43-410 Zebrzydowice, ul. Dworcowa 11 (tel. 32 478 39 30).

VII. OBSZARY, KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU

Obszar 1. Profilaktyka i edukacja społeczna

Cel: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Lp.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Termin realizacji	Wskaźniki
1.	Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy w rodzinie	Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu	PCPR	2015-2020	Liczba opracowanych diagnoz
2.	Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie; zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie	Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które: - obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie, - opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania, - promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę, - promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc	PCPR we współpracy z mediami oraz organizacjami pozarządowymi	2016-2020	Liczba lokalnych kampanii społecznych
		Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich	PCPR we współpracy z kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi	2015-2020	1. Liczba podjętych inicjatyw 2. Liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie
3.	Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych	Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie	PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2015-2020	1. Liczba opracowanych programów 2. Liczba zrealizowanych programów 3. Liczba uczestników programów
4.	Realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie	Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	PCPR	2015-2020	1. Liczba opracowanych programów 2. Liczba uchylonych uchwał

Obszar 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Cel: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Lp.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Termin realizacji	Wskaźniki
1.	Rozwój infrastruktury instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowywanie zasad współpracy	Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym: - ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, - ośrodków interwencji kryzysowej, - innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Starostwo Powiatowe PCPR	2015-2020	1. Liczba utworzonych placówek w danym roku 2. Zakres i rodzaj świadczonych usług 3. Liczba osób korzystających z oferty placówek
		Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Starostwo Powiatowe PCPR	2015-2020	Liczba zleczanych lub wspólnie realizowanych projektów
2.	Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej	PCPR we współpracy z mediami o zasięgu lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi	2015-2020	1. Liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych 2. Liczba lokalnych kampanii społecznych
		Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie	Starostwo Powiatowe PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2015-2020	1. Liczba zajęć dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie 2. Liczba osób uczestniczących w zajęciach
3.	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego	Starostwo Powiatowe PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2015-2020	Liczba osób objętych pomocą
		Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej	Starostwo Powiatowe PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2015-2020	1. Liczba powiatowych ośrodków wsparcia i ośrodków interwencji kryzysowej 2. Liczba miejsc w ww. ośrodkach 3. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ww. ośrodkach
		Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Starostwo Powiatowe PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2015-2020	1. Liczba lokalnych telefonów zaufania 2. Czas dostępności telefonu 3. Liczba rozmów i interwencji

		Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	PCPR, Rodziny zastępcze, Placówki opiekuńczo-wychowawcze	2015-2020	1. Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie 2. Liczba dzieci umieszczonych odpowiednio: u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej
		Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Starostwo Powiatowe PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2015-2020	1. Liczba programów terapeutycznych 2. Liczba osób uczestniczących w programie terapeutycznym 3. Liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne 4. Liczba grup terapeutycznych 5. Liczba grup wsparcia
4.	Monitoring skuteczności działań pomocowych	Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą	PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2015-2020	1. Liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, u których przemoc ustała 2. Liczba corocznych raportów i analiz czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc

Obszar 3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Lp.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Termin realizacji	Wskaźniki
1.	Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy	Ewidencjonowanie podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne	PCPR	2015-2020	1. Corocznie aktualizowana na stronie internetowej PCPR baza teleadresowa 2. Liczba informatorów zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych
		Przesyłanie zaktualizowanych informatorów powiatu, o którym mowa powyżej Prezesowi Sądu Rejonowego w Cieszynie,	PCPR	2015-2020	Przekazanie ww. podmiotom aktualnego informatora

		Prokuratorowi Rejonowemu w Cieszynie, Komendantowi Powiatowemu Policji w Cieszynie oraz gminom powiatu cieszyńskiego do dnia 15 lipca każdego kolejnego roku			
2.	Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie	Stosowanie procedury „Niebieska Karta”	PCPR	2015-2020	Liczba sporządzonych przez pracowników socjalnych formularzy „Niebieskich Kart – A”
		Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie	PCPR	2015-2020	Liczba przekazanych Policji lub kuratorom sądowym informacji przez pracowników socjalnych o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc
3.	Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie	Opracowanie ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych i penitencjarnych	PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2015-2020	Liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych
		Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2015-2020	1. Liczba podmiotów realizujących programy 2. Liczba uczestników 3. Liczba osób, które ukończyły programy
		Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego	PCPR	2015-2020	1. Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu powróciły do zachowań przemocowych w rodzinie 2. Liczba osób osadzonych, poddanych oddziaływaniom, które w ciągu 3 lat zostały ponownie osadzone z uwagi na popełnienie czynu podobnego
4.	Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań	Opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2017-2020	1. Liczba programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, 2. liczba uczestników 3. Liczba osób, które ukończyły programy

		Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	PCPR	2017-2020	Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programów powróciły do zachowań przemocowych w rodzinie.
--	--	---	------	-----------	--

4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel: podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększanie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Lp.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Termin realizacji	Wskaźniki
1.	Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia	PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2015-2020	Liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU ORAZ ZASADY FINANSOWANIA I MONITOROWANIA

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą poprzez:

1. Wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
2. Podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:
  - a) zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
  - b) zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy.
3. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, w tym:
  - a) udzielenie profesjonalnej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie i osobom stosującym przemoc w rodzinie,
  - b) zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, w tym zapewnienie miejsc w całodobowych placówkach udzielających pomocy,
  - c) zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą.
4. Podniesienie jakości udzielanej pomocy, w tym:
  - a) podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - b) zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
  - c) wzrost liczby osób profesjonalnie zajmujących się świadczeniem usług na rzecz osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc w rodzinie.
5. Zacieśnienie systemu współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

Działania zawarte w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie finansowane będą ze środków budżetu państwa, powiatu, samorządów miast i gmin Powiatu Cieszyńskiego oraz z dotacji celowych i środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł.

Ocenę realizacji działań Programu dokonywać będzie Rada Powiatu Cieszyńskiego, na podstawie przedłożonego corocznego sprawozdania przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie.